

VEŘEJNÁ SPRÁVA

stručný průvodce přednáškou

Harmonogram přednášky

pondělí 13.00 – 18.00 hod.

- Obecné principy organizace a činnosti veřejné správy

úterý 8.15 – 11.45 hod.

- Územní samosprávné celky (zákon o obcích, zákon o krajích, zákon o hlavním městě Praze)

Obsah přednášky

A. VEŘEJNÁ SPRÁVA

- 1) Charakteristika pojmu
- 2) Prameny práva upravující činnost veřejné správy
- 3) Přímá a nepřímá demokracie ve veřejné správě
- 4) Úředníci územních samosprávných celků (včetně informací o průběhu zkoušky ZOZ)

Obsah přednášky

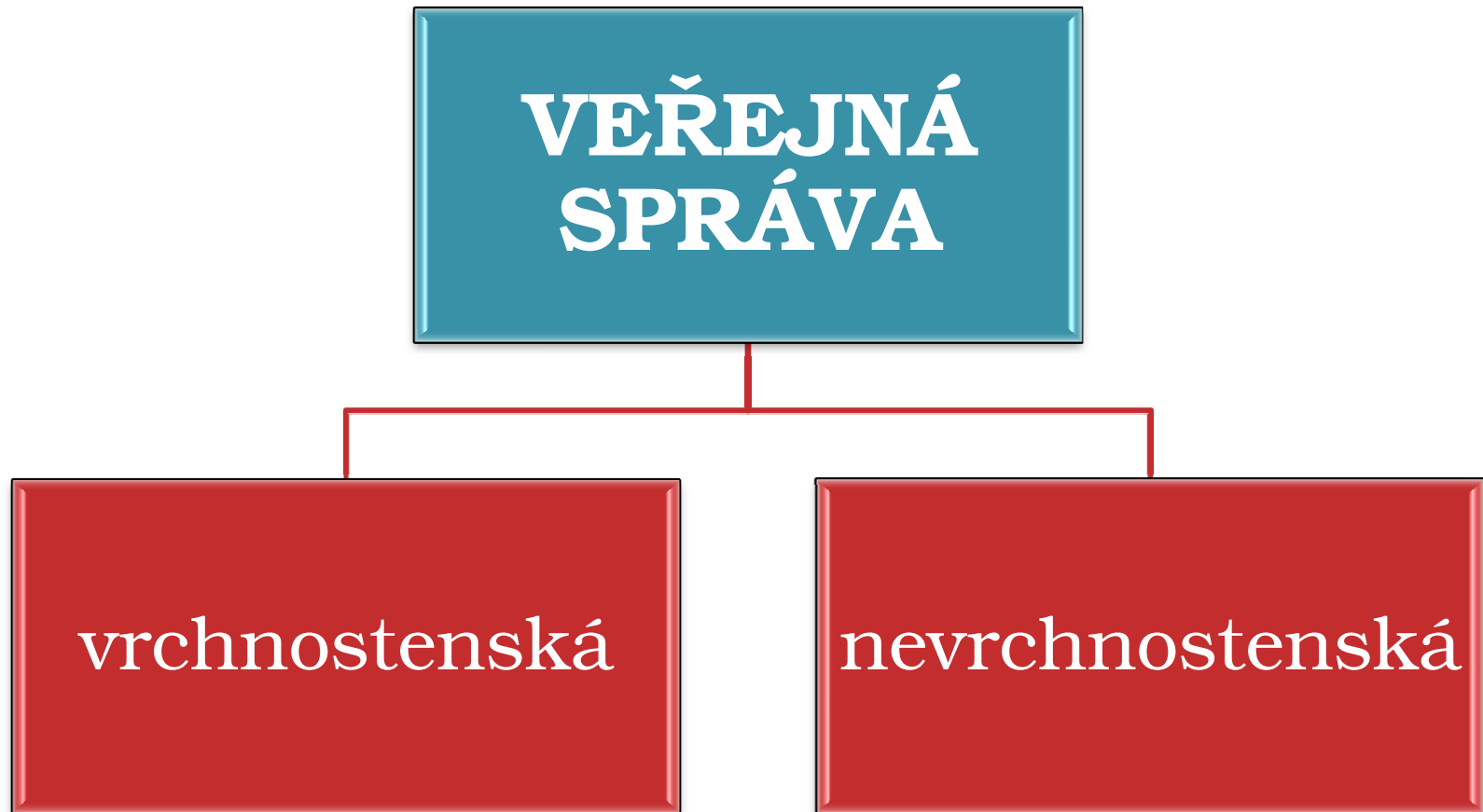
B. ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVNÉ CELKY

- 1) Charakteristika pojmu
- 2) Působnost ÚSC
- 3) Orgány ÚSC
- 4) Právní předpisy ÚSC
- 5) Dozor a kontrola

Veřejná správa (pojem)

- a) **souhrn** veřejně prospěšných **činností**, které sledují veřejný (státní, obecní) zájem (cíl)
- b) **soubor osob a institucí** (orgánů a subjektů veřejné správy), které vykonávají veřejně prospěšnou činnost
- c) **system zahrnující 2 subsystémy – státní správu a samosprávu**
 - správa veřejných záležitostí, která sleduje naplňování veřejných cílů a je vykonávána ve veřejném zájmu
 - organizuje chod veřejných záležitostí a veřejných služeb ve státě a ochraňuje veřejné zájmy
 - je **službou veřejnosti**
 - v ČR aplikován „**spojený model veřejné správy**“

Veřejná správa jako činnost

Součásti veřejné správy

Státní správa

= VS uskutečňovaná státem, realizace výkonné moci

vykonávají ji:

- a) **státní orgány** (zejména vláda, ministerstva, ostatní ústřední správní úřady, odborné územní správní úřady)
- b) **orgány ÚSC** (obcí, krajů) v přenesené působnosti

má charakter:

- 1) **výkonný:** provádí (vykonává) zákony
- 2) **podzákoný:** je vázána zákony
- 3) **nařizovací:** uplatňuje mocenské nástroje

Územní samospráva

= VS uskutečňovaná jinými subjekty, než je stát
(základními a vyššími ÚSC)

vykonávají ji:

- a) obce
- b) kraje
- c) hlavní město Praha

charakteristika:

- **přibližuje se soukromé správě**
- v rámci samostatné působnosti je **zaměřena na vlastní záležitosti**, ÚSC mají lepší předpoklady a větší zájem řešit lokální záležitosti než stát
- většinou používá **prostředky, které nemají povahu státní moci**
- její základní principy stanoví **Ústava ČR**

Právní řád v ČR

Přímá a nepřímá demokracie ve veřejné správě

Listina základních práv a svobod:

„Občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců.“

- **demokracie:** státní zřízení, ve kterém moc náleží lidu
- **přímá demokracie:** umožňuje bezprostředně rozhodovat o veřejných záležitostech celostátního nebo místního významu (např. formou referenda)
- **nepřímá demokracie:** lid v pravidelných obdobích volbami pověřuje výkonem moci své zástupce
- obsahem tohoto tématu budou následující **zákony:**

- **o svobodném přístupu k informacím**
- **o volbách do zastupitelstev obcí a krajů**
- **o místním a krajském referendu**

Právo na přístup k informacím o veřejné správě

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

- Listina základních práv a svobod
- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
- vyhláška č. 442/2006 Sb. (struktura informací zveřejňovaných o povinném subjektu způsobem umožňujícím dálkový přístup)
- nařízení vlády č. 173/2006 Sb. (podrobnější zásady stanovení úhrady za poskytování inf.)

Povinné subjekty

**povinnost poskytovat informace
dle zákona č. 106/1999 Sb. mají zejména:**

- státní orgány
- územní samosprávné celky a jejich orgány
- veřejné instituce

Volby do zastupitelstev ÚSC

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb do zastupitelstev územních samosprávných celků a rozsah soudního přezkumu pro volby do těchto zastupitelstev upravují 2 zákony:

- **zákon č. 491/2001 Sb.,**
o volbách do zastupitelstev **obcí**
- **zákon č. 130/2000 Sb.,**
o volbách do zastupitelstev **krajů**

v **hl. městě Praze** a jeho městských částech se volby do zastupitelstev konají dle zákona č. 491/2001 Sb.

Volební právo

1. AKTIVNÍ

a) do zastupitelstva obce

má státní občan ČR, který dosáhl alespoň druhý den voleb věku 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci

má občan jiného státu, jestliže v den voleb dosáhl 18 let, je přihlášen k trvalému pobytu v obci a právo volit mu přiznává mezinárodní smlouva

b) do zastupitelstva kraje

má státní občan ČR, který dosáhl alespoň druhý den voleb věku 18 let a je přihlášen k trvalému pobytu v obci, která náleží do územního obvodu kraje

2. PASIVNÍ

členem zastupitelstva může být zvolen každý volič, u kterého není překážka výkonu volebního práva

Mandát člena zastupitelstva

**mandát = oprávnění a pravomoc voleného funkcionáře;
časově omezené pověření k určité činnosti,
kterou příslušné osobě svěřili voliči**

VZNIK

- zvolením (ke zvolení dojde ukončením hlasování)
- mandát lze získat z pozice náhradníka z kandidátní listiny téže volební strany (obsazením uprázdněného mandátu)

ZÁNİK

- dnem voleb do zastupitelstva ÚSC
- odmítnutím složení slibu nebo složením slibu s výhradou
- dnem, kdy starosta, primátor nebo hejtman obdržel písemnou rezignaci člena zastupitelstva na mandát
- dnem sloučení obcí nebo připojení obce k jiné obci
- úmrtím zastupitele
- rozhodnutím zastupitelstva z důvodu neslučitelnosti funkcí, ztráty podmínek volitelnosti, pravomocného rozhodnutí soudu o nepodmíněném trestu odnětí svobody

Místní a krajské referendum

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

- podmínky výkonu práva hlasovat v referendu (pouze na územní, nikoliv celostátní úrovni), organizaci referenda, rozsah soudního přezkumu referenda a další související záležitosti, upravují dva zákony, a to:
 - 1. zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů:**

upravuje konání referenda na úrovni obcí a hlavního města Prahy
 - 2. zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů:**

upravuje konání referenda na úrovni krajů (nikoliv na úrovni hlavního města Prahy)

Oprávněné osoby

- legislativní zkratka
- **osoby s právem hlasovat v referendu**
- právo hlasovat v referendu má každá osoba, která má zároveň právo volit do zastupitelstva příslušného územního samosprávného celku:
 - volič do zastupitelstva obce (hl. m. Prahy) má **právo hlasovat v místním referendu**
 - volič do zastupitelstva kraje má **právo hlasovat v krajském referendu**

Nepřípustnost referenda

referendum nelze konat např. o následujících záležitostech

(byť spadají do samostatné působnosti ÚSC):

- o rozpočtu ÚSC
- o místních poplatcích (v místním referendu)
- o zřízení (zrušení) orgánů ÚSC a o jejich vnitřním uspořádání
- o volbě a odvolání starosty, primátora, hejtmana, členů rady nebo dalších orgánů ÚSC
- o schválení, změně nebo zrušení obecně závazné vyhlášky

referendum nelze konat např. tehdy:

- jestliže by otázka položená v referendu nebo rozhodnutí v něm přijaté byly v rozporu s právními předpisy
- jestliže od platného rozhodnutí v referendu do podání návrhu na konání referenda v téže věci neuplynulo 24 měsíců
- když se o položené otázce rozhoduje ve zvláštním řízení (např. ve správním řízení)

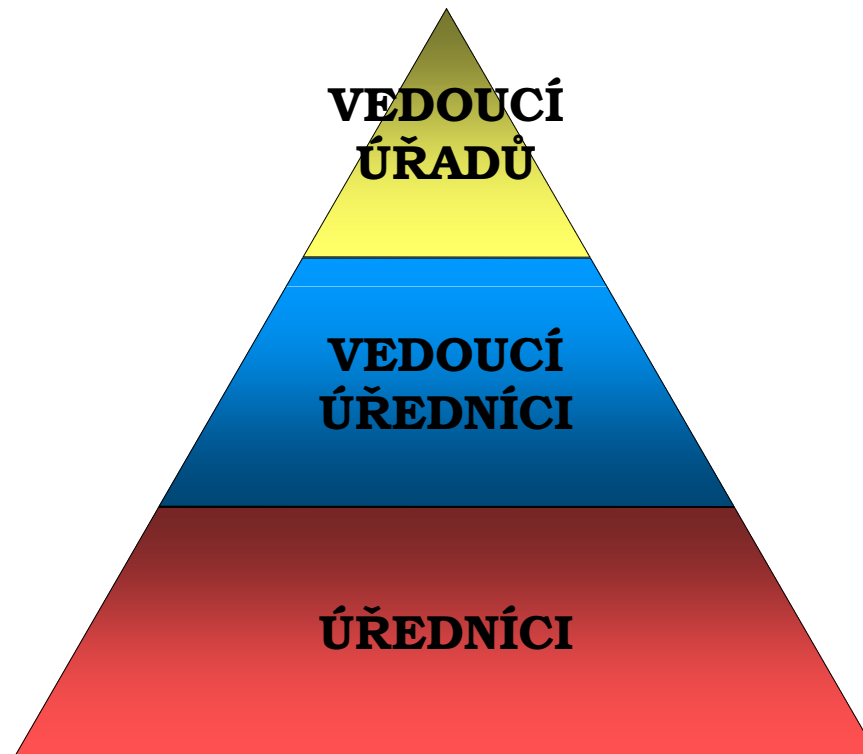
Úředníci ÚSC

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

- **zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků** a o změně některých zákonů
- vyhláška č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělání úředníků územních samosprávných celků
- **vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti** úředníků územních samospráv. celků
- **právní úprava pracovního poměru úředníků ÚSC:**
 - řídí se zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce
 - některé záležitosti jsou však odchylně upraveny v zákoně č. 312/2002 Sb.
 - příklady odlišné úpravy: převedení na jinou práci, pracovní pohotovost, odvolání z funkce vedoucího úředníka nebo vedoucího úřadu)

3 kategorie úředníků ÚSC

Úředník

- **zaměstnanec ÚSC zařazený v jeho úřadu, který se podílí na výkonu správních činností**
- **zaměstnanec:**
 - osoba v pracovním poměru k ÚSC
 - pracovní smlouva – „řadoví“ úředníci

Vedoucí úředník

- úředník, který je **vedoucím zaměstnancem**:
 - **vedoucí úřadu**
 - **vedoucí (ředitel) odboru**
 - **vedoucí oddělení**
- **je oprávněn** stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomu účelu závazné pokyny
- jeho **pracovní poměr vzniká jmenováním**
- **jmenování provede vedoucí úřadu**

Vedoucí úřadu

vedoucí úředník, který vykonává funkci:

- **tajemníka obecního úřadu**
- **ředitele krajského úřadu či Magistrátu HMP**

jmenuje a odvolává:

- tajemníka OÚ starosta se souhlasem ředitele KÚ
- ředitele KÚ hejtman se souhlasem ministra vnitra
- ředitele MHMP primátor se souhlasem ministra vnitra

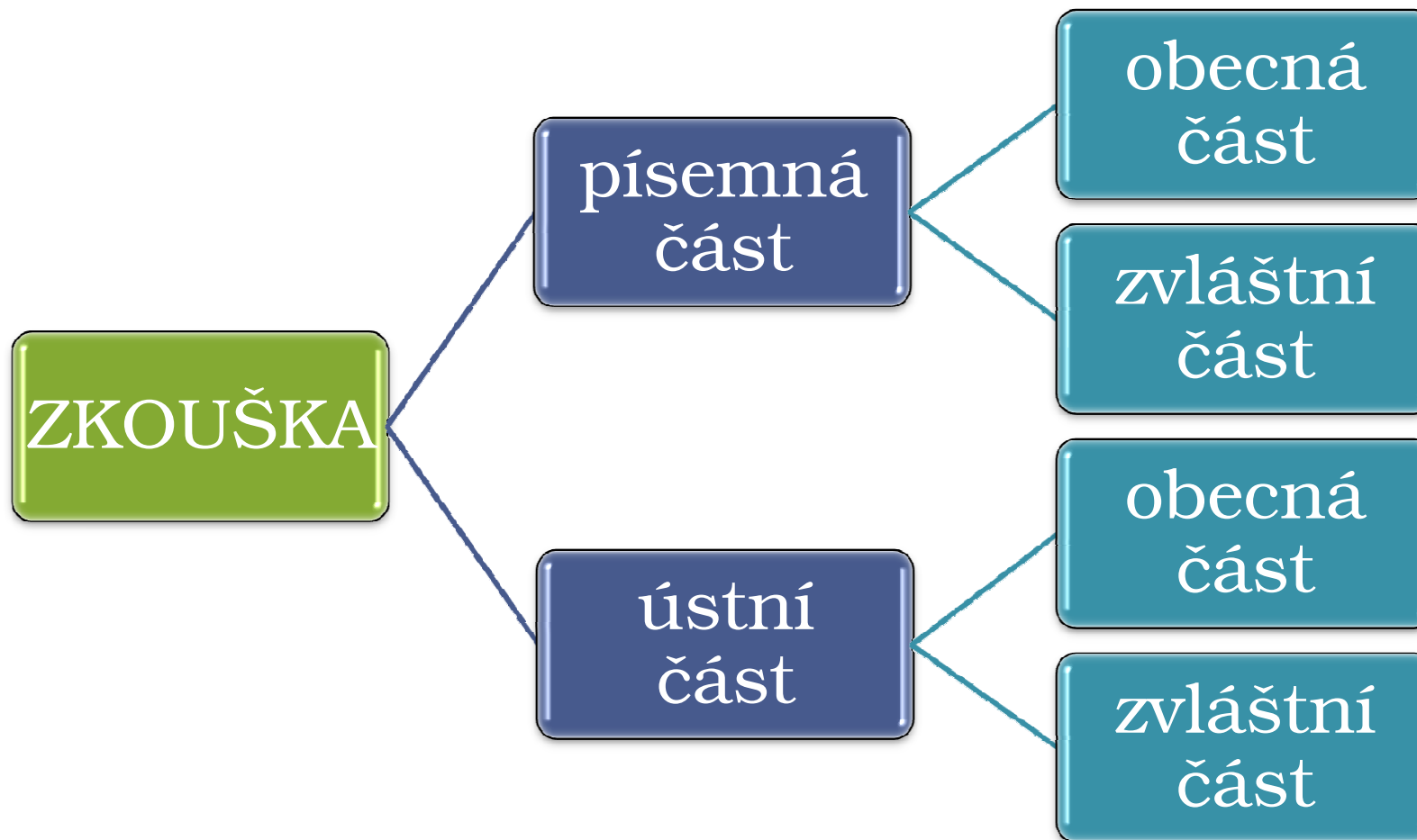
příklady jeho pravomocí:

- plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele
- je nadřízeným všem zaměstnancům ÚSC zařazeným do úřadu příslušného ÚSC

Základní povinnosti úředníků

- 1) dodržovat ústavní pořádek a právní předpisy vztahující se k jejich práci
- 2) hájit veřejný zájem
- 3) prohlubovat si kvalifikaci
- 4) jednat a rozhodovat nestranně
- 5) zdržet se jednání, které by vedlo ke střetu zájmů
- 6) v souvislosti s výkonem práce nepřijímat dary nebo jiné výhody
- 7) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které se dozvěděl při výkonu zaměstnání
- 8) pracovat svědomitě a řádně dle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny vedoucích úředníků
- 9) plně využívat pracovní doby a prac. prostředků, plnit kvalitně, hospodárně a včas pracovní úkoly
- 10) zachovávat pravidla slušnosti při úředním jednání

Struktura zkoušky ZOZ

Průběh 3denní zkoušky ZOZ

konané v Benešově

- **1. DEN ODPOLEDNE:**
písemná část zkoušky
(test z obecné části + test ze zvláštní části)
- **2. DEN:**
ústní část zkoušky z obecné a zvláštní části
(1. skupina dopoledne, 2. skupina odpoledne)
- **3. DEN DOPOLEDNE:**
ústní část zkoušky z obecné a zvláštní části
(3. skupina)

Zkušební test z obecné části ZOZ

- tvořen **30 otázkami**
- ke každé otázce nabídka **3 odpovědí**, z nichž je vždy **pouze jedna správná**
- obsahuje všechna **témata** obecné části ZOZ:
 - správní řád – 12 otázek
 - veřejná správa – 2 otázky
 - obecní zřízení – 7 otázek
 - krajské zřízení – 7 otázek
 - zákon o hl. m. Praze – 2 otázky

Územní samosprávné celky

CHARAKTERISTIKA POJMU:

- **územní společenství občanů, která mají právo na samosprávu**
- veřejnoprávní korporace, které mají vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu
- vykonávají veřejnou správu svým jménem a ve své působnosti
- pečují o všestranný rozvoj svého území a chrání na něm veřejný zájem
- vykonávají vlastní samosprávnou veřejnou moc (mohou ukládat povinnosti jiným nepodřízeným subjektům)
- stát může do jejich činnosti zasahovat pouze tehdy, vyžaduje-li to ochrana zákona, a pouze způsobem, který stanovuje zákon

Právní úprava ÚSC

ZÁKLADNÍ LEGISLATIVA:

- **ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR**
- **ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků**

- **zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)**
- **zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)**
- **zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze**

- **Evropská charta místní samosprávy**

Základní znaky ÚSC

1. každý ÚSC má **vlastní území**

2. na tomto území žijí **občané** příslušného ÚSC

3. ÚSC vykonává **veřejnou správu**
(**státní správu i samosprávu**)

4. ÚSC má **postavení právnické osoby**
v oblasti soukromého i veřejného práva

5. ÚSC je **ekonomicky samostatný (nezávislý)**

Druhy ÚSC

1. OBCE

základní územní samosprávné celky

- obce
- městysy
- města
- statutární města:
 - územně členěná
 - územně nečleněná

2. KRAJE

vyšší územní samosprávné celky

PRAHA má specifické postavení:

obec, kraj, hlavní město ČR

Územní členění ČR

Správní členění ČR (VÚSC)

Statutární město

- města vyjmenovaná v zákoně o obcích
- v současné době je jich **23**
- **území lze členit na městské obvody (části) s vlastními orgány samosprávy**
- **územně členěná statutární města** upravují své vnitřní poměry ve věcech správy obecně závaznou vyhláškou vydanou zastupitelstvem – **statutem**

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

- **§ 4** (taxativní výčet statutárních měst)
- **§ 130 - § 146** (statut, postavení městských obvodů a městských částí, orgány statutárního města)

Statut statutárního města

územně členěná statutární města v něm upraví zejména:

- výčet městských částí (městských obvodů)
- pravomoc orgánů města a městských částí na úseku samostatné a přenesené působnosti
- vzájemnou součinnost mezi orgány města a městských částí
- zdroje peněžních příjmů městských částí a druhy výdajů
- způsob projednání obecně závazných vyhlášek a nařízení
- způsob projednání územně plánovací dokumentace
- majetek města, který se svěruje městským částem
- rozsah zakladatelských a zřizovatelských funkcí městských částí

Občané ÚSC

OBČANEM ÚSC je fyzická osoba,
která je státním občanem České republiky +

- a) je v obci hlášena k trvalému pobytu

OBČAN OBCE

- b) je přihlášena k trvalému pobytu v některé obci
v územním obvodu kraje

OBČAN KRAJE

- c) je přihlášena k trvalému pobytu v hlavním
městě Praze

OBČAN HL. M. PRAHY

Práva občanů ÚSC

- aktivní a pasivní volební právo do zastupitelstva
- hlasovat v místním referendu (občané obcí a HMP) nebo v krajském referendu (občané kraje)
- vyjadřovat se na zasedání zastupitelstva k návrhu rozpočtu a závěrečného účtu a k projednávaným věcem
- nahlížet do schváleného rozpočtu a závěrečného účtu
- nahlížet do dalších dokumentů (usnesení přijatých zastupitelstvem, zápisů z jednání zastupitelstva, usnesení rady, výborů zastupitelstva a komisí rady) a pořizovat si ze všech těchto usnesení výpisy
- zasahovat iniciativně do dění ÚSC tím, že se mohou dožadovat projednání určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou nebo zastupitelstvem
- podávat orgánům ÚSC návrhy, připomínky, podněty

Území obce

- **každá část území ČR je součástí území některé obce**

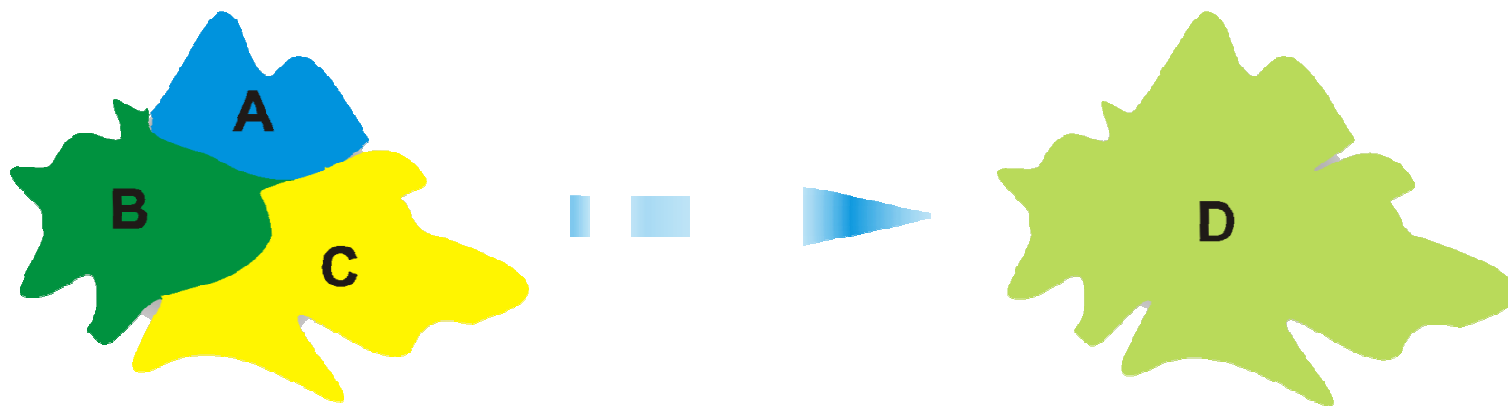

výjimku z tohoto pravidla tvoří **vojenské újezdy** – viz zákon č. 222/1999 Sb.)

- obec má jedno nebo více **katastrálních území**
- **území obce lze měnit**
- **o územních změnách rozhodují občané obce:**
 - přímo hlasováním v místním referendu
 - prostřednictvím volených orgánů (zastupitelů)

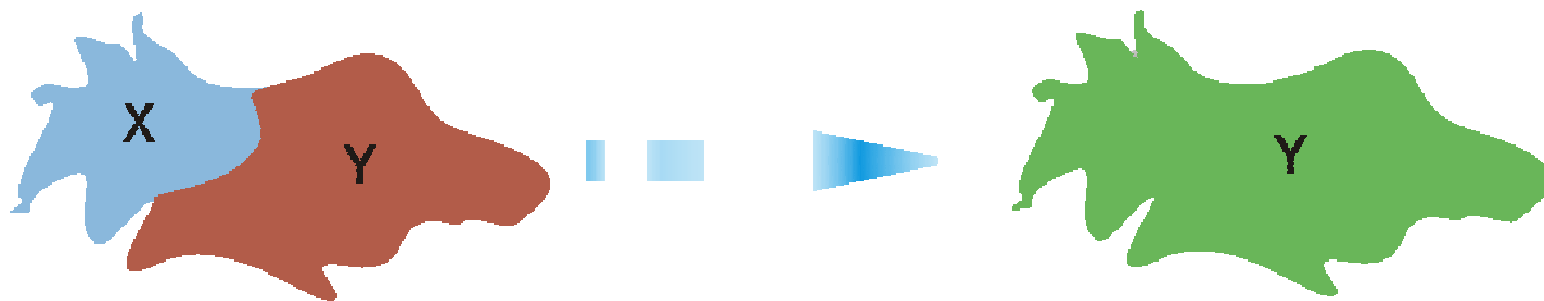
Změny území obce

Sloučení obcí

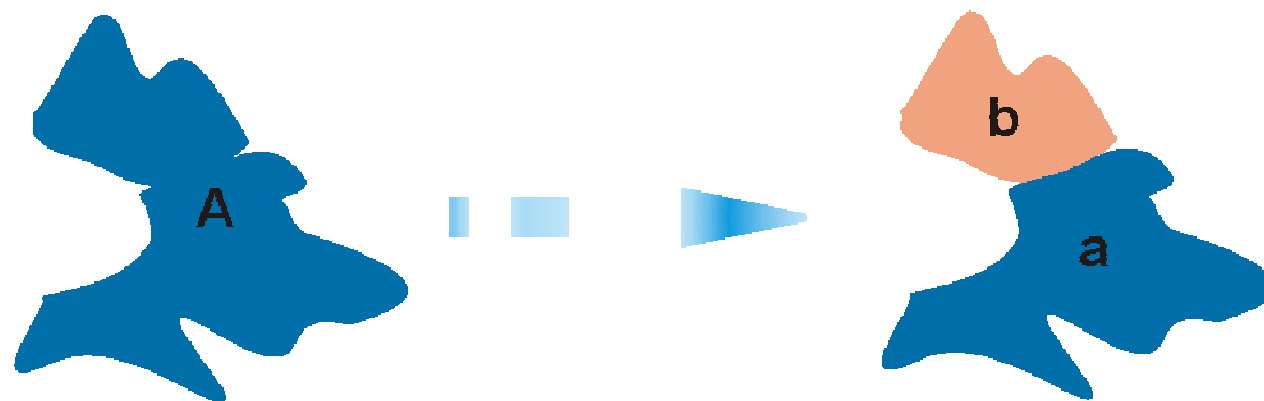
Změny území obce

Připojení jedné obce ke druhé

Změny území obce

Vznik nové obce oddělením její části

Území kraje

- **každá část území České republiky je součástí území některého kraje**

území krajů je vymezeno územími příslušných okresů (ústavní zákon č. 347/1997 Sb.)

- **hranice krajů lze měnit pouze zákonem**
- při změně hranic nedochází ke změně počtu a názvů krajů (v souladu s Ústavou ČR je možné vyšší územní samosprávný celek vytvořit nebo zrušit jen ústavním zákonem)

Území hl. m. Prahy

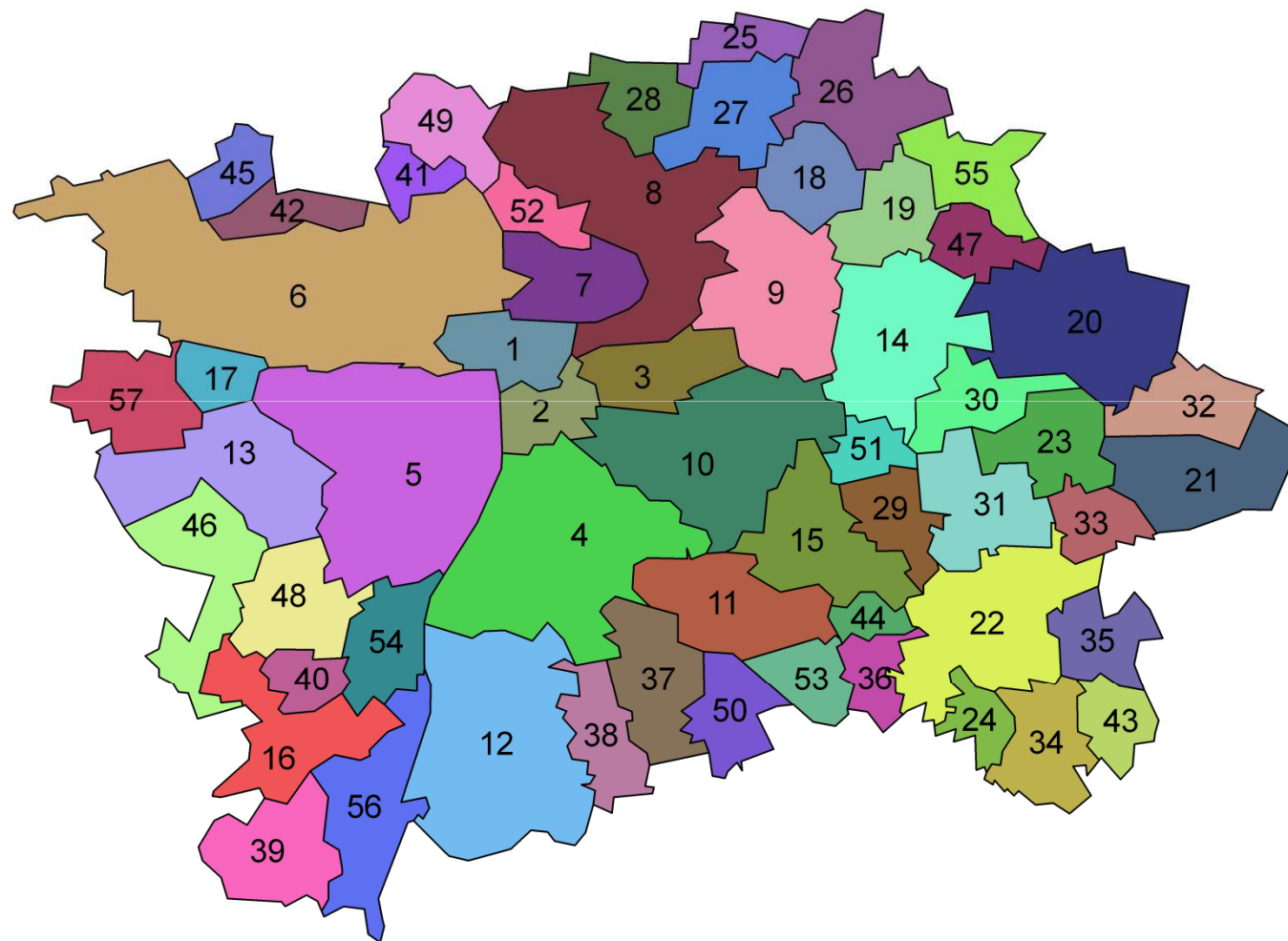

- je vymezeno zákonem
- tvoří ho 112 katastrálních území uvedených v příloze zákona č. 131/2000 Sb.
- člení se na 57 městských částí
- **území městských částí** jsou vymezena Statutem hlavního města Prahy

ÚZEMNÍ ZMĚNY:

- 1) změny v rámci stávajícího území hlavního města Prahy
- 2) zmenšení nebo zvětšení současného území hlavního města Prahy

Městské části hl. m. Prahy

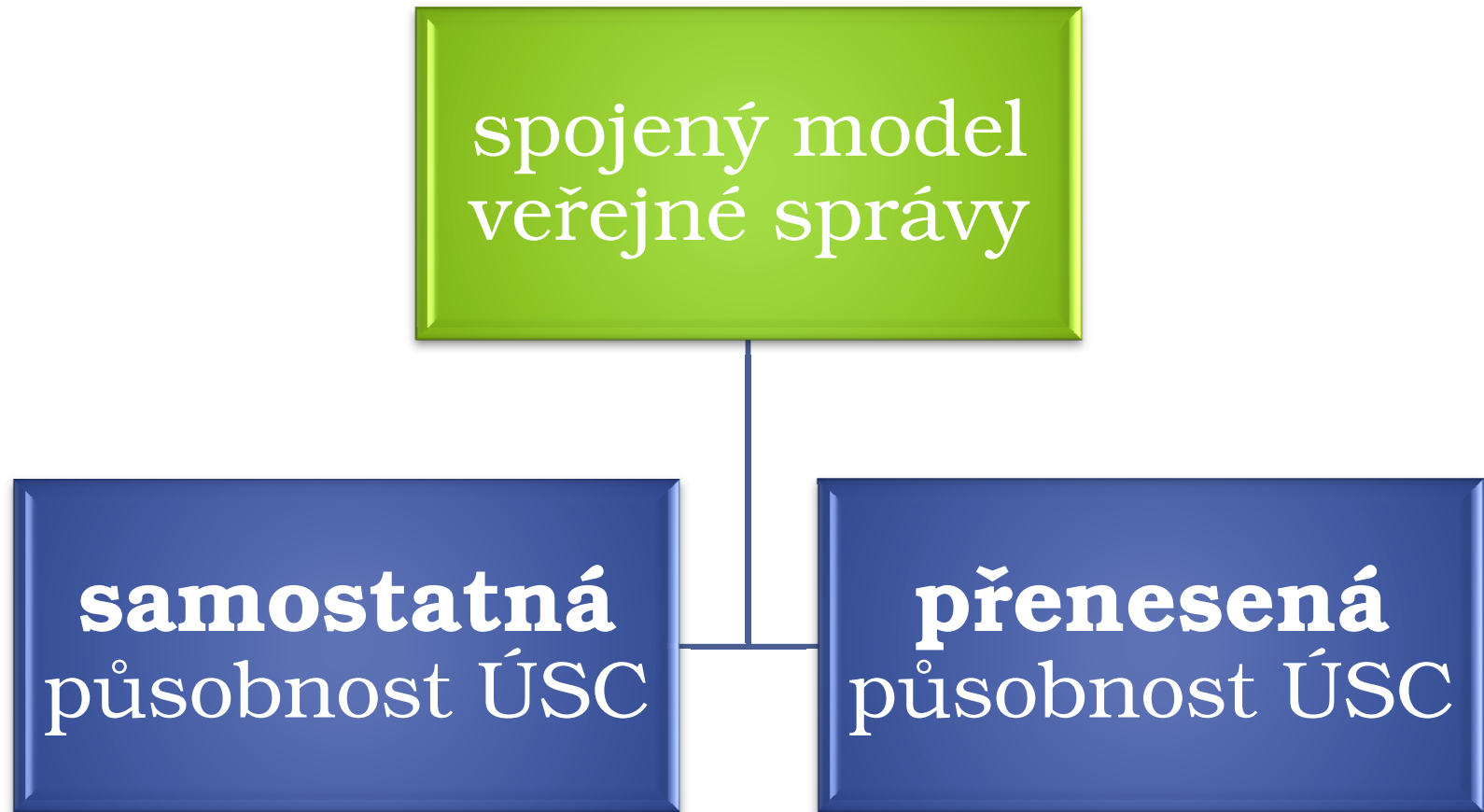

Působnost ÚSC

spojený model
veřejné správy

samostatná
působnost ÚSC

přenesená
působnost ÚSC

Působnost ÚSC

- okruh záležitostí (úkolů), které má ÚSC řešit
 - právně vymezený obsah a rozsah činností, ve kterých ÚSC realizuje svá práva a povinnosti
- a) **samostatná** – právo na samostatné spravování vlastních záležitostí ÚSC
 - b) **přenesená** – povinnost zajistit výkon státní správy přenesený zákony na ÚSC

Přenesená působnost obcí

3 TYPY OBCÍ dle rozsahu přenesené působnosti:

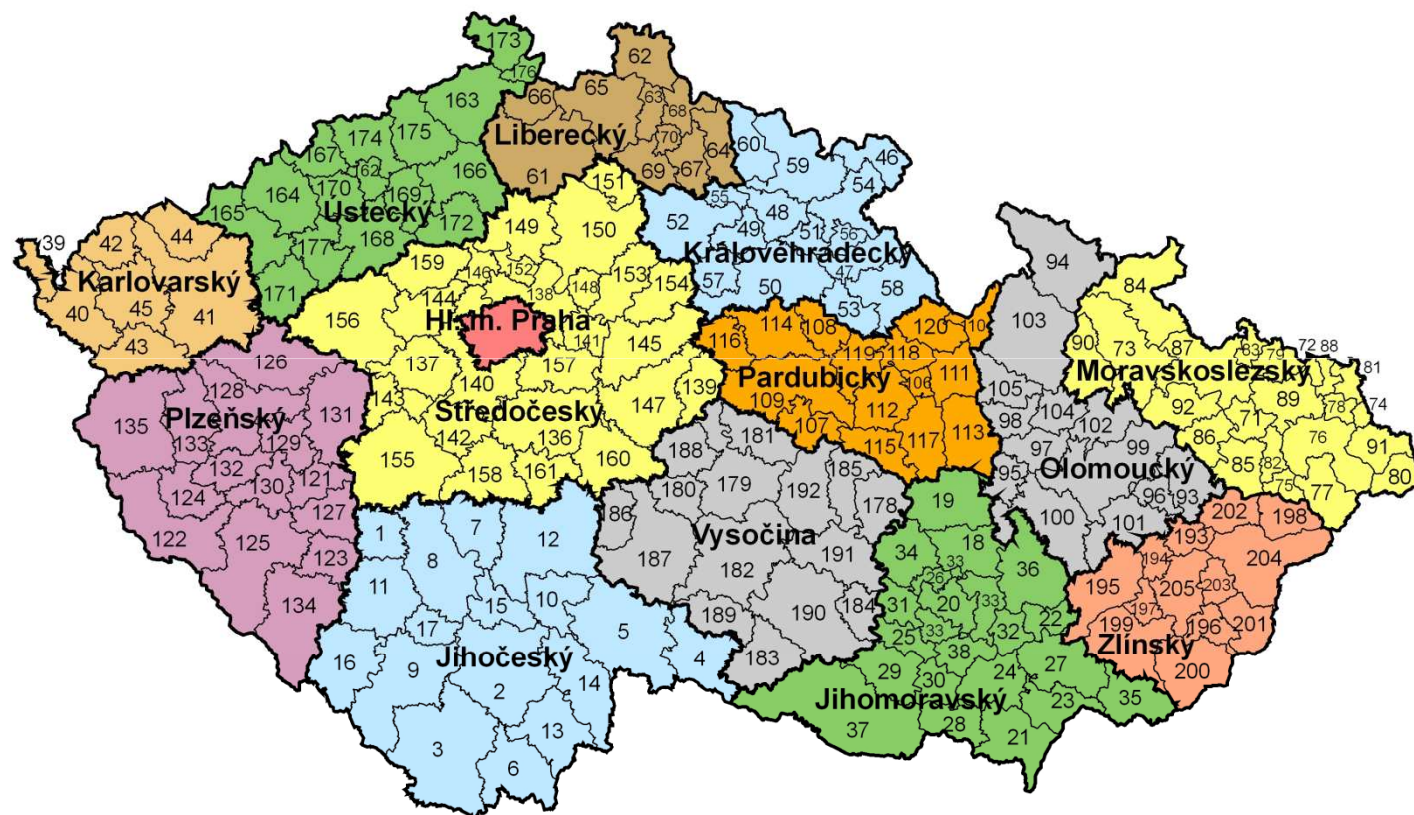
- a) obce se základním rozsahem přenesené působnosti **(I)**
- b) obce s pověřeným obecním úřadem **(II)**
- c) obce s rozšířenou působností **(III)**

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí II a III
- vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí II a III

Obce s rozšířenou působností

Orgány ÚSC

- **zastupitelstvo ÚSC**
 - **rada ÚSC**
 - **starosta, primátor, hejtman**
 - **úřad ÚSC, magistrát SM a HMP**
 - **zvláštní orgány ÚSC**
-
- **obecní (městská) policie**
 - **komise rady obce se svěřeným výkonem přenesené působnosti**

Zastupitelstvo ÚSC

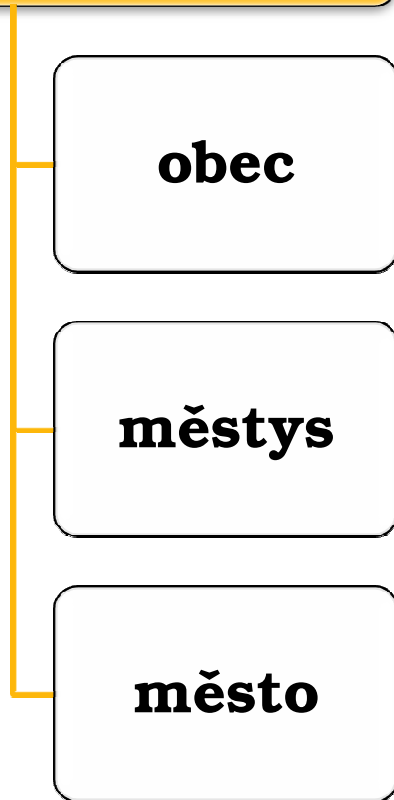
- „nejvyšší“ orgán ÚSC v oblasti samostatné působnosti
- vrcholný orgán územní samosprávy
- **kolektivní orgán**, kterému zákony v rámci organizační struktury ÚSC svěřují zásadní rozhodovací pravomoci v oblasti samostatné působnosti (mj. ekonomického charakteru)
- mezi orgány ÚSC zaujímá **výsadní postavení**:
 - jediný orgán územní samosprávy výslovně zmíněný v Ústavě České republiky
 - pouze zastupitelstvo odvozuje svou legitimitu z přímých voleb

Rada ÚSC

- **výkonný orgán ÚSC** v oblasti samostatné působnosti
- za svou činnost odpovídá zastupitelstvu
- rozhoduje ve věcech patřících do **samostatné působnosti ÚSC**
- o otázkách přenesené působnosti může rozhodovat pouze v případech stanovených zákonem
- v obcích, kde je počet členů zastupitelstva nižší než 15, se rada nevolí; pravomoci rady zde vykonává starosta a zastupitelstvo

ÚSC navenek zastupuje

STAROSTA

PRIMÁTOR

HEJTMAN

Úřad ÚSC

- orgán úředního typu
- garantuje, realizuje, zabezpečuje **plnění úkolů ÚSC v samostatné i přenesené působnosti** z hlediska:
 - organizačního
 - technického
 - administrativního
- **tvoří ho** zaměstnanci ÚSC zařazení do tohoto úřadu (specifickou skupinou mezi nimi jsou **úředníci**)
- nadřízeným všech zaměstnanců zařazených do úřadu je **vedoucí úřadu** (tajemník nebo ředitel)
- součástí obecního úřadu je starosta a místostarostové
- **v čele úřadu stojí:**
 - starosta (obecní úřad)
 - ředitel (krajský úřad, Magistrát hl. m. Prahy)
- obvykle je členěn na **odborné odbory a oddělení**

Zvláštní orgány ÚSC

- zřizují se v případech stanovených **zvláštními zákony** pro **výkon přenesené působnosti**
- zřizují je **starosta, primátor, hejtman**, oni také jmenují a odvolávají jejich členy
- **v čele zvláštního orgánu** může být jen osoba, která prokázala ZOZ v oblasti přenesené působnosti, pro jejíž výkon byl zvláštní orgán zřízen (to se **nevztahuje** na případy, kdy v čele zvláštního orgánu stojí starosta, primátor nebo hejtman)

PŘÍKLADY ZVLÁŠTNÍCH ORGÁNŮ ÚSC:

- bezpečnostní rada
- krizový štáb
- přestupková komise
- povodňová komise
- komise sociálně-právní ochrany dětí

Právní předpisy ÚSC

**obecně
závazné
vyhlášky**

vydává
zastupitelstvo
ÚSC

v samostatné
působnosti

nařízení

vydává rada
ÚSC

v přenesené
působnosti

Dozor a kontrola

PRÁVNÍ ÚPRAVA:

- **Ústava ČR:** zásada minimálních zásahů státu do územní samosprávy (článek 101 odst. 4)
 - **zákon o obcích:** § 123 - § 129c
 - **zákon o krajích:** § 81- § 89
 - **zákon o hl. m. Praze:** § 106 - § 116
-
- patří mezi garance zákonnosti výkonu VS
 - postup vykonavatele VS, kterým posuzuje činnosti nepodřízených osob a srovnává je s požadavky stanovenými zákonem
 - na základě svých zjištění pak dozorující orgán reaguje na případné nedostatky zákonnými prostředky (podle okolností aplikuje nápravné nebo sankční prostředky)

Dozorující orgány

- **dozor nad samostatnou působností vykonává:**
 - **u obcí** Ministerstvo vnitra
 - **u krajů** Ministerstvo vnitra
 - **u hl. m. Prahy** Ministerstvo vnitra
- **dozor nad přenesenou působností vykonává:**
 - **u obcí** krajský úřad v přenesené působnosti
 - **u krajů** věcně příslušné ministerstvo nebo jiný věcně příslušný ústřední správní úřad
 - **u hl. m. Prahy** věcně příslušné ministerstvo nebo jiný věcně příslušný ústřední správní úřad

Kontrolní orgány

- **kontrolu samostatné působnosti vykonává:**
 - **u obcí** Ministerstvo vnitra
 - **u krajů** Ministerstvo vnitra
 - **u hl. m. Prahy** Ministerstvo vnitra
- **kontrolu přenesené působnosti vykonává:**
 - **u obcí** krajský úřad v přenesené působnosti
 - **u krajů** věcně příslušné ministerstvo nebo jiný věcně příslušný ústřední správní úřad
 - **u hl. m. Prahy** věcně příslušné ministerstvo nebo jiný věcně příslušný ústřední správní úřad